

Styrk trivslen, styrk skolen

Hvad er Skolestyrken?

Skolestyrken er et skoletrivselsprogram, der tilbyder skoler en helhedsorienteret tilgang til arbejdet med at fremme skoletrivsel og bremse mobning fra 0. til 10. klasse.

Skolestyrkens mål er at udvikle og styrke trygge fællesskaber i skolen og at forebygge og håndtere mobning og andre handlinger, som er skadelige for børn og indvirker negativt på skolens kultur.

Skolestyrken arbejder med skoletrivsel og mobning som to sider af samme sag. Begge dele bunder i gruppedynamikker og fællesskaber, som både elever, personale, ledelse, forældre og skolens fysiske rammer har indflydelse på.

Skolestyrken henvender sig derfor til *hele* skolen og alle, der har deres daglige gang på skolen – fra pedel til skoleleder og fra indskoling til udskoling – i arbejdet med at styrke de trygge fællesskaber.

Skolestyrkens tilbud og redskaber er forankret i den nyeste danske og internationale forskning og i erfaringer fra udlandet, der viser, at antimobbe-indsatser, der involverer alle på og omkring skolen, og som arbejder på flere niveauer samtidig, er de mest succesfulde¹.

Hvad tilbyder Skolestyrken?

Skolestyrken klæder skolens ledelse og pædagogiske personale på til at planlægge, gennemføre og følge op på indsatser, der styrker fællesskabet og forebygger og håndterer mobning på tværs af hele skolen.

Skolestyrken tager udgangspunkt i skolens eksisterende trivselsarbejde og er tilrettelagt, så investeringen i tid og ressourcer bliver mindst mulig. Det betyder bl.a., at vi uddanner udvalgte medarbejdere på skolen, fx AKT-medarbejdere eller andre medarbejdere med lignende funktion, så de bliver ressourcepersoner i arbejdet med Skolestyrken, og at de fleste af aktiviteterne kan integreres i eksisterende møder, team- arbejde og undervisningssituationer.

Skolestyrkens tilbud omfatter aktuelt:

- **Kortlægning**

Skolestyrken kortlægger skolens eksisterende trivselsindsats og status på trivslen på skolen. Kortlægningen bygger på en spørgeskemaundersøgelse blandt hele skolens personale, involvering af elevråd og resultaterne fra skolens nationale trivselsmåling.

- **Aktionsplan**

På baggrund af kortlægningen udvælger Skolestyrken i samarbejde med skolen to fokusområder som indgår i programmet.

- **Kompetenceløft**

En fælles, målrettet indsats kræver fælles viden og et fælles sprog om mobning og trivsel. På baggrunden af skolens aktionsplan sammensætter Skolestyrken et efteruddannelsesprogram.

¹ [International forskning – interventioner mod mobning. Læringsmateriale om trivsel og mobning](#) udarbejdet af Stine Kaplan Jørgensen, emu.dk

Kort fortalt introduceres alle medarbejdere til Skolestyrken og centrale begreber i programmet. Lærere og pædagoger klædes grundigere på med blandt andet faglig viden om børns fællesskaber, trivsel og interventioner mod mobning, mens udvalgte medarbejdere uddannes til ressourcepersoner med kompetence til at planlægge, udvikle og forankre hele skolens trivselsarbejde.

- **Læring i og af praksis**

Skolestyrken præsenterer skolens pædagogiske medarbejdere for relevante metoder, værktøjer og materialer, der peger ind i den daglige pædagogiske praksis. Metoderne afprøves gennem aktionslæringsforløb og med en af skolens ressourcepersoner som facilitator og sparringspartner.

- **Redskaber til at forebygge og håndtere mobning i mellemtrinnet**

Skolestyrken tilbyder også en række materialer til mellemtrinnet, hvor vi ved, at mobning er en særlig stor udfordring. Materialerne skal inspirere lærere og pædagoger til at integrere trivselsindsatsen i den faglige undervisning i de enkelte fag på mellemtrinnet. Derudover tilbyder Skolestyrken konkret vejledning og håndteringsredskaber i tilfælde af mobning.

De enkelte elementer i Skolestyrken skal ses som en del af en større indsats for at arbejde helhedsorienteret på skolen. I takt med at vi indsamler erfaringer med Skolestyrken, vil vi arbejde videre med at udvide Skolestyrkens tilbud.

Hvem står bag Skolestyrken?

Mary Fonden, Børns Vilkår og Red Barnet står sammen bag Skolestyrken. Vi ønsker en fremtid, hvor ingen oplever mobning. Derfor har vi samlet kræfterne i Alliancen mod mobning. Skolestyrken er Alliancens første fælles initiativ.

Skolestyrken er finansieret af bevillinger fra Ole Kirk's Fond, TrygFonden og A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal.

En lang række organisationer og eksperter bistår Skolestyrken med faglig indsigt og rådgivning. Det gælder bl.a. Børnerådet, Skolelederforeningen, Danmarks Lærerforening, BUPL, Kommunernes Landsforening, Københavns Professionshøjskole, DCUM, Danske Skoleelever og Skole & Forældre.

Centrale begreber i Skolestyrken

• Mobning

I Skolestyrken arbejder vi med udgangspunkt i det fællesskabsorienterede mobbesyn, som beskrevet af bl.a. Dorte Marie Søndergaard og Helle Rabøl Hansen.

Vi definerer mobning som systematiske, nedværdigende handlinger – fx latterliggørelse, vold, ubehagelige kommentarer og udelukkelse – der typisk opstår i fællesskaber, som mangler sammenhold eller har lav tolerance. Konsekvensen bliver, at et barn bliver udstødt fra fællesskabet.

Mobning skyldes uhensigtsmæssige gruppedynamikker, hvor børn udvikler et fællesskab om noget negativt som fx mobning eller andre nedværdigende handlinger. Det handler om onde mønstre – ikke onde børn. Årsagerne til mobning kan være mange, og det er ikke altid, at mobning er en bevidst handling.

Mobning, der foregår på digitale medier, bundes i de samme mekanismer, som mobning i skolegården. Digital mobning skal derfor forebygges og håndteres på samme måde som anden mobning – og altid ud fra en grundig undersøgelse af, hvad der er på spil i den konkrete situation.

For at undgå mobning skal vi som skole og samfund opbygge trygge og tolerante fællesskaber med plads til alle, og hvor børn og voksne siger fra på egne og andres vegne, når de oplever noget uretfærdigt.

Skolestyrkens indsatser er bygget op om fire begreber, der er centrale i udviklingen af skoletrivsel og forebyggelse af mobning:

• Trygge fællesskaber

Trygge fællesskaber er forudsætningen for, at mennesker kan trives, udvikle sig og lære. I et trygt fællesskab tør man være, som man er, uden frygt for at blive latterliggjort eller udelukket. Det er afgørende, at fællesskaber er trygge, da både børn og voksne kan have et fællesskab om noget negativt som fx mobning. Udviklingen og vedligeholdelse af trygge fællesskaber er centralt i Skolestyrkens arbejde.

• Ligeværd

Ligeværd betyder, at alle på skolen er lige meget værd, og at dette tydeligt afspejles i skolens virke. Det vil blandt andet sige, at alle føler sig respekterede og oplever, at de har en værdig plads i fællesskabet. I Skolestyrken arbejder vi aktivt for at modarbejde nedværdigende ord og handlinger i alle afskygninger, herunder fx mobning, vold og diskrimination.

• Elevernes stemme

Medindflydelse er en forudsætning for, at elever oplever at blive taget alvorligt som en aktiv del af skolens læringsfællesskab. I Skolestyrken lægger vi vægt på at inddrage elever som kompetente aktører i eget liv samt på at udvikle deres evner til at indgå i dialog og træffe beslutninger på egne og fællesskabets vegne.

• Håndtering af mobning

Alle tilfælde af mobning er forskellige, og derfor findes der ikke én måde at håndtere mobning på. For at håndtere mobning på en god måde er det afgørende altid at undersøge grundigt, hvad der er på spil i den konkrete situation, før metoder og tiltag afprøves. Skolestyrken tilbyder konkrete metoder til en grundig analyse af mobbesituationer og redskaber til at håndtere mobning.

Helskoleindsats

I helskoleindsatser arbejder man med hele skolen frem for kun med enkelte elever eller enkelte klasser. Internationale studier peger på, at de mest effektive antimobbeprogrammer – udover at række ud til det individuelle barn – også søger at ændre kulturen på skolen ved at arbejde på flere niveauer og sætte ind flere steder på én gang og ved at involvere alle skolens deltagere².

Skolestyrken er inspireret af den svenske organisation Friends' helskoleprojekt samt det evidensbaserede The Friendly School Plus-projekt fra Australien.

Viden og inspiration:

Metodisk henter vi inspiration i bl.a. aktionslæring og systemisk, narrativ teori.

Teoretisk trækker vi på forskning inden for flere områder. Nedenfor er opstillet udvalgte litteraturhenvisninger.

Trivsel og mobning:

- Forskning fra forskergruppen eXbus (exploring bullying in schools) på DPU, Århus Universitet ledet af professor Dorte Marie Søndergaard
- Mobning. Sociale processer på afveje af Dorte Marie Søndergaard og Jette Raundahl Kofoed (red.), 2009, Hans Reitzels Forlag
- Mobning gentænkt af Jette Raundahl Kofoed og Dorte Marie Søndergaard (red.), 2013, Hans Reitzels Forlag
- Mobning. Viden og værktøjer for fagfolk af Helle Rabøl Hansen, Helle Plauborg, Kit Stender Petersen, Louise Klinge Nielsen, Nina Hein, Stine Kaplan Jørgensen og Stine Liv Johansen, 2017, Akademisk Forlag
- Mobning af Helle Rabøl Hansen, 2018, Aarhus Universitetsforlag
- Making Exclusionary Processes in Schools Visible. Af Gro Emmertsen Lund, 2017, Ph.d afhandling fra Twente University
- Lærerens relationskompetence af Louise Klinge, 2017, Dafolo
- Samspil mellem skole og hjem af Maria Ørskov Akselvoll, 2018, Aarhus Universitetsforlag
- Konflikter om børns skoleliv af Charlotte Højholt (red), Dorte Kousholt (red.), 2018, Dansk Psykologisk Forlag
- Klasseledelse gentænkt af Helle Plauborg,
- Eriksen, I.M. & Lyng, T.S (2015) Skolers arbeid med elevenes psykosociale miljø. Gode strategier, harde nøtter og blinde flekker, NOVA Rapport 14/2015.

Håndtering af mobning:

- Parantesmetoden. Tænkestrategier mod mobning af Helle Rabøl Hansen, 2015, Dafolo
- Mobbemønstre og magtkampe. Håndtering af mobning i skolen af Stine Kaplan Jørgensen, 2019, Hans Reitzels Forlag
- Slik stopper vi mobbing: en håndbok af Erlend Moen, 2014
- Inspiration fra Friends i Sverige: www.friends.se og The Friendly Schools Project i Australien: www.friendlyschoools.com.au

² International forskning – interventioner mod mobning. Læringsmateriale om trivsel og mobning udarbejdet af Stine Kaplan Jørgensen, emu.dk, giver en oversigt over forskningen i helskoleprojekter.

Normkritisk pædagogik:

- Kønsbevidst pædagogik af Tekla Canger, 2018, Aarhus universitet
- Normkritisk seksualundervisning af Mette Gundersen og Roien, A.L. i: Roien, A.L., Simovska, V. og Graugaard, C., Seksualitet, skole og samfund – kritiske perspektiver på seksualundervisning, 2018, Hans Reitzels Forlag

Kritisk sundhedspædagogik:

- Sundhedspædagogiske perspektiver på læring og undervisning af Carlsson, M, i: Simovska V og Jensen J.M (red) Sundhedspædagogik i sundhedsfremme, 2012, Gads Forlag
- Deltagelse: Et nøglebegreb, princip og strategi inden for sundhedspædagogik og sundhedsfremme i: Simovska V og Jensen J.M (red) Sundhedspædagogik i sundhedsfremme, Simovska, 2012, Gads Forlag